

סימן כט

במנין שמתפללים נוסח אשכנז אם יש לא
תתגודדו לאומר וידוי בתחנון

עוד להג"ל

ומה דמסקא ליה עוד שכמ"ע מתפלל בנוסח ספרד
וכשמתפלל במנין שמתפללים נוסח אשכנז כיצד יעשה
ובשאר ימות השבוע נוהג שאומר וידוי אשמו במהירות ואח"כ
רחום ותנון על הסדר אבל צ"ב וה' שהציבור אומר והוא רחום
קודם ואח"כ נופלין ע"פ אם מע"כ יאמר וידוי אשמו קודם
ויפול על פניו מיד והציבור עדיין לא נפלו יראה לכאורה כלא
תתגודדו ואי יכול לומר וידוי אח"כ כשכבר גמר כל התחנה.
ולפענ"ד נראה דאפילו יתפלל על הסדר ליכא צרכ"ג לא
תתגודדו והרבה טעמים צדדו ומיהו העיקר שהרי אמרו ז"ל
(ע"ז ח' ע"א) אריז"ל אע"פ שאמרו שואל אדם לרכיו בשומע
תפלה אבל אם צא לומר אחר תפלתו אפילו כסדר יוה"כ אומר
ועיין חוס' ד"ה אם צא כו' וא"כ צדיק נמי כל מה שיאמר
לפענ"ד אין בו משום איסור לא תתגודדו ודאי כל ערום יעשה
צדעת שלא לעשות מזה ענין של פרסום אבל להתפלל לעצמו
לפענ"ד ליכא צוה שום איסור לא תתגודדו כנלפענ"ד.

ואלו דברי ידידו דושה"ט וש"ת ויסלח שלא יכולתי להשיב
על הכל וגם על האיחור ואולי אי"ה לכשאפנה אשנה עוד
פרק זה ועד התם הנני ידי"ג דושה"ט וכאש"ל בלב ונפש
מנשה הקמן

סימן ל

בענין לומר בריך רחמנא בספק ברבות

א' יהי לגוי גדול התש"מ בני יצ"א

מע"כ ידי"ג הרב הגאון וו"ח נר"צ כש"ת הרב דוד קוויאט
שליט"א ר"מ בישיבת מיר ובעמח"ס סוכת דוד.

אחדשכ"ג צידדות וצאהצה נאמנה כראוי ליראי ה'
ולחושצי שמו. שלית עשה שליחותו וקבלתי
ספרו היקר לי מאד סוכת דוד על מס' נדרים ורק לאות
שעיינתי בו ארשום כאן מה שלפוס ריהטא עלה במחשצתי
בנדרים שם אות נ"ז צענין להגות השם בלשון לע"ז כחצתי
בס"ד צספרי משנה הלכות ח"ה ס' קי"ז-קכ"א והצאתי שם
דברי הש"ך יו"ד ס' קע"ט סק"א דשם בלשון חול אינו שם
כלל ודברי הגרע"א בחדשו ס' כ"ה ועיין ח"מ ס' כ"ז ס"א
ובתאומים שם אות צ' מה שהרעיש דגם בלשון לע"ז הוי שם.

והאמנם צעניוטי מנאחי צרש"י סנהדרין ק"א ע"צ ד"ה
בלשון עגה וז"ל אפילו המקדש לא, לשון עגה
לע"ז שאינו הוגה צאותיותיו בלשון הקדש שלנו אלא שאר

ודע דראיתי להח"ס ז"ל צמילי דהספידא שהעלה דבר חדש
לפעמים אפילו מת כשהוא גדול הוא צביל עונש האב
והוא דכזר כשהי' קטן נגזרה עליו גזרה שימות והמתין
הקצ"ה צמיתתו עד שנתגדל ואפ"ה אכתי הוא מת צעון
אבותיו שנגזרה עליו מיתה צקטנותו והוא חדש.

ובזה הנני שמח שנתגלגל זכות ע"י זכאי שע"י מעכ"ת
ישצתי קושיא אחת ממנו ולאחר מאה ועשרים שנה
ינא ינא הגאון לנגדי צס"ד.

אלין דברי רחמימאי ידידו הנאמן דושה"ט וש"ת וי"ר שיזכה
לישב על מי נח וללמוד תורה לשמה ועל טהרת הקודש
המברכו בברכת כוח"ט בספרן של צדיקים גמורים ולחיים
טובים ושלום כאות נפשו ונפש המברכו בלב ונפש
מנשה הקמן

סימן כח

בענין אמירת תחנון במנחה

ג' פ' חיי תשל"ט בני יצ"א

מע"כ האי צורב עוסק בחוקי חורב כו' ברקאי כש"ת יוסף
יצחק לרנר, הי"ו בביה"מ גבוה לייקוד נ"ו.

אחדשה"ט וש"ת. צדד שאלתו צאמירת תחנון למנחה אי
יש לומר. ששמע שיש קפידא שלא לומר תחנון
צמנחה, הנה צס"ע ח"ח ס' קל"א מצואר שיש לומר תחנון
צמנחה ומה שנהגו צקצת מקומות שאין אומרינן תחנון צמנחה
הוא שהני מקומות נהגו להתפלל מנחה לאחר השקיעה
הראשונה שנהגו כשיטת ר"ת וכחכמים דמתפללין מנחה עד
הלילה ולא כר"י עד פלג המנחה ועיין ש"ע ח"ח ס' רל"ג
וצספרינו משנה הלכות ח"ז ס' ל"צ הארכתי קצת צוה ע"ש
וכתב המג"א צס' קל"א סק"ט דאם נמשכה תפלת מנחה
עד הלילה אין נופלין ע"פ וצא"ר דמשמע מדברי המג"א
דגם צין השמשות אין נפ"א ועיין צ"י צשם המהרי"א דנפ"א
רמז למדת הלילה ואין נופלין ע"פ וקרוב לקצץ צנטיעת
והציאו הט"ז סק"ח אלא שכתב דאין לחוש כ"ז שאינו ודאי
לילה אלא ציה"ש דלא גרע מליל אשמורת שהוא קרוב ליום
ועיין מחנה"ש שם ומיהו הפמ"ג וכן איש חי פ' תשא והכף
החיים פסקו כהמג"א דאפילו ציה"ש אין לומר תחנון וזה
טעם המנהג שאין לומר תחנון.

ומש"ב דיש צוה הקפדה נראה ודאי דכוונתם אדברי מהרי"א
שהוא קרוב לקצץ צנטיעות ומיהו פשוט דזה רק אחר
השקיעה אבל קודם השקיעה ודאי אין שום טעם שלא לומר
ולצטל אמירת תחנה המצואר לאמרה גם צמנחה כנלפענ"ד.

לועזין עגה לשון בלעגי שפה ישעי כ"ח מ"ר ל"א עגה לשון עוגה מקום שיש בו חצורות בנ"א שמדברין דברי חול גבולין קרי חוץ למקדש ואסור לפרש שם בן מ"ב בלשון עגה חוץ למקדש ואי עבד אין לו חלק לעוה"צ אבל בלשון קודש אינו נענש כ"כ ובמקדש הואיל ונהוג להזכיר פירושו אינו נענש ע"כ. והנראה לכאורה לפי פי' ראשון דהוגה השם בשאר לשון שהוא לשון עגה ולא לשון הקודש גרע וחמור הוא יותר מלה"ק ונ"ע אי יש לחלק בין שם מ"ב לשאר שמות, או בין לפרש להוגה סתם ונ"ע.

והנה בעיקר דיוק מרן הח"ס מדברי הר"ן ז"ל נדרים דף ו' כיון דלענין שבועה אין חילוק בין מזכיר השם בלה"ק או בלשון אחר א"כ כיון דמבואר ס"פ שבועת העדות דהמשביע ברחום הוא משביע ה"ה אם משביע בלשון תרגום רחמנא הוא שם וא"כ ה"ה לענין מו"א ש"ש לבטלה או ברכה לבטלה דהא תרומיהו מלא תשא שם ה' נפקי ולפי"ז בכל ספק ברכה לבטלה אסור לומר בריך רחמנא וכו'.

הנה מרן בשו"ת בית שער ח"א סי' פ"ג דחה דברי הח"ס ^{והחזיק} דברי הדרך פקודיך סוף מע' ד' אות ה' והפוסקים דעימי' דס"ל דעל כל ספק ברכה אומר בריך רחמנא מרא מלכא דעלמא ולית בי' משום ברכה לבטלה ותמה על דברי מרן הח"ס דרחום הוא שם שהרי בגמ' פריך שם מהא דחנון ורחום נמחקים ומשני מתני' צמי שהוא חנון צמי שהוא רחום ופרש"י ולא דחנון שם הוא אלא צמס מי שהוא חנון ע"ש ומבואר דרחום וחנון אינו שם אפילו בלה"ק וכ"ש בלשון תרגום ועיין רמז"ס פ"ג מק"ש ה"י ה' שכתב דרחום מותר לאומרו בצית הכסא ואפילו להראצ"ד שם בהשגות לא חלק אלא שלא מנא שם רחום כ"א על הצורה והיינו כמו שאמרו בגמ' צמי שהוא רחום אבל אינו שם עכ"ל וכיון דנמחק כ"ש שאין בו משום מו"א ש"ש לבטלה וזה ברור ע"ש ומיושבים דברי העה"ש שהביא מעכ"ג שפסק דלא כהח"ס, וק"ל.

איברא דבאמת דבר זה במחלוקת שנוי דראיתי לרבינו הגדול הטור ח"א סי' רי"ט שכתב וז"ל ואם בריך אחר ואמר באימ"ה אשר גמלך כל טוב וענה אמן יא' דגרסינן צפ' הרוואה ר' יהודה חלש ואיתפח על לגביה ר' חנא בגדתא ורבנן א"ל בריך רחמנא דיהבך לן ולא יהבך לעפרא א"ל פטרתן יתי מלאדויי ונריך לומר שהזכירו שם ומלכות כגון שאמרו בריך רחמנא מלכא דיהבך לן שהרי כל הברכות נריכות שם ומלכות ואסיקנא בשענה אמן ופי' א"א דאע"ג דשומע יוא' בשמיעה בלא עניית אמן היינו דוקא כשהמזכיר חייב ג"כ בצרכה כו' אבל הכא שהם לא היו חייבין כו' ולא חשיב ברכה לבטלה כיון שהם לא נתחייבו בה שהם נתנו שבה והודי' למקום כדרך בנ"א שמשבחים למקום על

הטובה שמזמין להם כו' ע"ש ופסקה הרמ"א בש"ע ס"ד אמש"כ המחבר וכן אם אמר בריך רחמנא מלכא דעלמא דיהבך לן וענה אמן יא' כתב הרמ"א ואין זה ברכה לבטלה מן המזכיר הואיל ואינו מזכיר רק דרך שבה והודאה על טובת חזירו ששמת בה, וכתב הט"ז סק"ג משמע דוקא ששמת לבו על שזה נתרפא או ניגול אבל אם אינו שמחה בלבו כ"כ אלא שאומר בן מפני השלום א"ל בן צמס ומלכות דהוי ברכה לבטלה אלא יאמר בריך רחמנא דיהבך לן והא דאר"י פטרתן מאדויי היינו שהיו יודעין שר"ח בגדתא הוא לו אוהב נאמן ותו מדאמר צמס ומלכות ע"כ.

והנה מדכתב הטור והרמ"א אברך רחמנא דלא הוי ברכה לבטלה משום דהוי דרך שבה משמע כל דלא הוי דרך שבה גם בריך רחמנא הוי ברכה לבטלה וכ"כ בשבילי דוד סי' רי"ט ד"ה מ"א סק"ג וז"ל הנה בגמ' לא נזכר רק בריך רחמנא בלשון תרגום וע"ז כתבו הראשונים לתת טעם מה דלא הוי ברכה לבטלה משמע דגם ברכה בלשון תרגום איכא ברכה לבטלה ה"ה בכל הלשונות ע"ש אמנם מדברי הט"ז לכאורה לא משמע הכי שכתב דאם אינו שמת בלבו אין לומר בן צמס ומלכות אלא יאמר בריך רחמנא דיהיב כו' משמע דברך רחמנא ליכא ברכב"ט והא דדייק מדכתבו הראשונים לדעת הט"ז ז"ל דאדרבה מדגמרא לא נזכר רק בריך רחמנא והטור והש"ע שינו מלשון הגמ' ואמרו אם בריך אחר ואמר בא"י אמ"ה אשר גמלך כל טוב כו' וכן אם אמר בריך רחמנא למה הוסיפו הברכה צמס ומלכות לומר דברכה צמס ומלכות לא הוי ברכב"ט אבל בריך רחמנא לא נריך להו לומר דלא הוי ברכה לבטלה דלעולם לא הוי ברכה לבטלה כיון שהוא בלשון תרגום וגם שלשון רחמנא לא הוי שם השם ממש אלא כינוי או כינוי צמס השם, אם לא שנדחוק דעת הט"ז דברך רחמנא בלי מלכות קיל לענין ברכה לבטלה ולכן דייק אין לומר בן צמס ומלכות דהוי ברכה אלא יאמר בריך רחמנא דיהבך לן ולא אמר רחמנא מלכא ודוחק, והראשון נראה עיקר.

ובן ראיתי להפמ"ג צמס"ז אות ג' שכתב ולי העני יש בכאן קצת קושיא איך אומרים על שאין חביב בריך רחמנא דיהבך לן וכו' והא רחמנא שם הוא כמ"ש צסי' קס"ז ובט"ז אות י"א שם ואסור להזכיר שם לצד ג"כ וכ"ת כשמזכיר את השם באדם אבל ברחמנא אין קפידא א"כ יאמר כל הברכה רחמנא מלכא וכ"ת דמלכות אסור להזכיר וז"א עיין א"ע סי' ל"ד צמ"מ וצ"ש אות ו' משמע לכאורה דעיקר קפידא השם לא מלכות וכ"ת אה"נ חדא דמשמע כאן צמ"ז דאסור ועוד דא"כ למה חרדו כל החרדה בצפוק ברכות לקולא משום לא תשא הא אפשר שיצרך ארמית ויו"א דברכות נאמרות בכל לשון ולא תשא ליכא אם לא שנאמר כשאומר רחמנא לצד אין קפידא וכשאומר מלכא דעלמא מודה שפירוש רחמנא ה'

ואסור ע"ש. ומצואר דהפמ"ג נמי פשיטא ליה דאיכא משום צרלצ"ט אפילו בלשון תרגום ותמה בסתירת הט"ז וז"ע.

האמנם העיר ה' עיני בשו"ת הרדצ"ז סי' תתס"ג (תכ"א) לאחר שכתב דמי שנשבע באללה בלשון ערבי הוא שצוה גמורה וגם על כנויין כגון מקרצנא מנורנא מחרמנא משבענא ברור דהוא שצוה ולצ"ה עדיפי מכינויין ומידות כתב וז"ל והוי יודע שאע"פ שכתבתי שהנשבע באללה הוי שצוה לענין הזכרת השם לא הוי כמוכיר את השם שאם הזכירו לצטלה חייב נידוי ודקדקתי כן מלשון הרמז"ס ז"ל שכתב פ' בתרא דשבויות (פי"ג הי"א) וז"ל ולא שצוה לשוא בלצד היא שאסורה אלא אפילו להזכיר שם מן השמות המיוחדין לצטלה אסור ומשמע שם מהשמות המיוחדים אצל להזכיר את הכינויין לית לן זה וכן הדין במוכיר אללה שהם כינוי לשם ומ"מ טוב להזהר גם מזה עכ"ל. ק. הנה העיר לן הרדצ"ז מדברי הרמז"ס ז"ל דלא כמרן הח"ס ז"ל דכיון דלשצוה אס משביע בלשון תרגום רחמנא הוי שצוה הכ"נ וה"ה לענין מוציא ש"ס לצטלה או צרכה לצטלה דהא תרוייהו מלא תשא נפקא אצל הרי כתב להדיא הרדצ"ז מדיוק רבינו הגדול הרמז"ס ז"ל לחלק ציניהם והגם דלענין שצוה הוי שצוה בשם לענין מוציא ש"ס לצטלה דוקא שמות המיוחדין אסור אצל כינויין לית לן זה אצל כי כן שוב אפשר בפשיטות לומר דצריך רחמנא ליכא אסור דהוי רק כינוי ולא הוי שם לענין מוציא ש"ס ומיהו הו"ל שם לענין שצוה והכ"נ לענין צרכה לנאח זה וכדעת הט"ז ומרן בבית שערס.

ולפמ"ש מיושב נמי סתירת הט"ז ממה שתמה עליו בפמ"ג דצסי' רי"ט כתב דצריך רחמנא לא הוי בכלל מוציא ש"ס לצטלה וצסי' קס"ז דצריך צריך רחמנא מלכא דעלמא מארי דהאי פתא ינא וכתב דרחמנא הוא שם וא"כ הוי מוציא ש"ס ולפי דעת הרדצ"ז לא קשה דהני תרי מילי נינהו דלענין לנאח בצרכתו הכ"נ דהוי שם וכמו לגבי שצוה דנשבע ברחמנא הוי שצוה בשם אצל לענין לעצור משום מוציא ש"ס לצטלה לא מקרי כה"ג ולא הוי צרכה לצטלה.

שוב דקדקתי שנית ונראה לומר דהטור נמי מודה דצריך רחמנא לא הוי צרלצ"ט ומה שכתב הטור ולא חשוב צרכה לצטלה כיון שהם לא נתחייבו כוונתו דמאחר שהציא דברי רבינו הרא"ש ז"ל הטעם למה צעי עניית אמן כיון דשומע יוצא בשמיעה בלא עניית אמן וע"ז תי' דהכא היינו טעמא דצריך לענות אמן כיון דהם לא נתחייבו בצרכה זו ואין יכולין להוציאו בצרכה שאין חייבין ולכן צריך הוא לענות אמן, אלא דלא תקשה כיון דהם לא נתחייבו בצרכה זו אמאי מהני אפילו בעניית אמן דכיון שהם לא מחייבו צרכה זו הו"ל אינו מחויב בדבר כלל והוי צרכה לצטלה כלומר לא על חיוצ

ותועלת וכה"ג לא מהני עניית אמן נמי לנאח ומשני דהם צרכו דרך שבת, ציבור הדברים דהאי צרכה לצטלה שהקשה הרא"ש דלא הוי צרלצ"ט אין כוונתו להקשות מדין צרכה לצטלה שיעצור עליה משום מוציא ש"ס כדין צרכה לצטלה אלא כוונתו לתרץ דלא תקשה אמאי מהני עניית אמן ויוצא ידי צרכתו ע"י עניית אמן כיון שהם צרכו צרכה זו בלא חיוצ כלל והו"ל צרכה לצטלה לענין זה ותי' דכיון דצרכו דרך שבת על טובת חצירו הו"ל לצורך ומהני עניית אמן אצל פשוט דאין זה מדין צרכה לצטלה דעל צריך רחמנא ליכא אסור צרכה לצטלה.

ולפ"ז ממילא ז"ע ג"כ מה שכתב הגרש"ז בסידור פי"ג אות ד' בפשיטות דאפילו צריך רחמנא לא יאמר שהרי אסור צרכה לצטלה משום הזכרת ש"ס לצטלה בין שמוכיר בלה"ק בין בשאר לשונות ולכן צריך להזהיר לאותם שרגיל על לשונם לומר צריך ה' בלשון אשכנז, גם החו"ד יו"ד סוף סי' ק"ו כתב לאסור אפילו בספק צרכה ועיין ספר העמק שאלה על השאלות פ' יתרו שהעלה כדעת הגרע"א וז"ע בכל זה וביותר פלא על רבינו הגרע"א שהציא שם בתשובתו דברי הרמז"ס שכתב דרך בשמות המיוחדים וכו' וכתב דלא ידע לפרשם ופלא על השר שלא זכר בשעת מעשה מדברי הרדצ"ז ז"ל, וז"ע.

שוב נראה לי אחד מתלמידי ישיבתינו שצו"ת מהרש"ס ח"א סי' ר"ה פסק ג"כ דמותר לומר צריך רחמנא וכ"כ בפת"ש יו"ד סי' שכ"ח בשם הפנ"י ברכות י"ג והציא מדברי נמק"י נדרים דף ז' בשם הריטב"א דהא דהשומע הזכרת השם לצטלה וכו' ונראה שאין נדוי זה אלא בהזכרת השם או בכינוי הידוע של אלף דלת וכיוצא בו מן השמות המיוחדים אצל המוכירו בלע"ז או שאר לשונות אין לנדוהו אצל גוברים זו ע"כ ע"ש וא"כ לענין ספק צרכה שרי עכ"ל ע"ש וא"כ עכ"פ לדידן נראה דמותר לומר צריך רחמנא וקנא פלא דגם המהרש"ס אשר עיניו כיונים על כל הפוסקים ג"כ לא הציא דברי הרדצ"ז הנ"ל וש"כ כן מפורש גם מרמז"ס כריטב"א.

ותלמיד אחד העיר לי דצו"ת אחיעזר ח"ג סי' ל"ב העלה לחלק בין מוציא ש"ס לצטלה בלשון לע"ז לצרכה בלשון לע"ז דהזכרה בלשון לע"ז וצמחיקת שם בלשון לע"ז מותר ושצוה וצרכה בלשון לע"ז אסור והקשה שם אמרן הח"ס ז"ל שאינו מחלק בזה ואין לי ספרו תח"י לעיין שם ולפ"ז ה"י אפשר קנא ליכא מה שלא הציא הגרע"א מדברי הרדצ"ז דס"ל דצרכה ג"כ מחלק בזה וגם ציין לשדי חמד מערכת הה"א סי' קכ"א שהציא בשם הגאונים דהוצאת ש"ס לצטלה אסור אפי' בלשון לע"ז ועיין שו"ת בית יצחק יו"ד סי' קנ"ב אות ה' שחולק על הגרע"א דס"ל דצרכה שאינה

אחדשה"ט וש"ת. דדבר שאלמו אי מותר לכבות הגפרור (יניד האלץ או מעטש בלע"ז) אחר שהדליקה האשה הנרות ע"ש קודם הצרכה מי אמרינן דלאחר הדלקה אפילו לא צרכה כבר קבלה השבת או כיון דלא צרכה הנרות אכתי ליכא קבלת שבת. והשאלה גם לעשות שאר מלאכות אלא שהכיצד שכיח כמוצן.

והנראה דכוונתו להקשות לפמ"ש צש"ע א"ח סי' רס"ג ס' י' לזה"ג כיון שהדליק נר שבת חל עליו שבת ונאסר במלאכה ועל פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שצרכו והדליקו נרות משליכות לארץ הפתילה שצידן שהדליקו זה ואין מכוונות אותה והוא ע"פ התוספתא דסוכה פ"ד ה"ז גמר מלקרות פי' מלתקוע אפילו מיחס צידו אינו מטמינו אלא מניחו בארץ ואפילו נר צידו אינו מניחו ע"ג מנורה אלא מניחו בארץ, וכ"כ בשבלי הלקט ענין שבת סי' נ"ט יש אנשים שמדליקין את הנר בפתילה ואחר שצרכו והדליקו את הנר משליכין את הפתילה לארץ וגם צהלכות גדולות אוסר להדליק נר של חנוכה אחר נר של שבת שכיון שצריך על נר של שבת כבר קבל עליו את השבת ואסור להדליק נר חנוכה אחרי כן ע"כ ע"ש. ומיהו המעיין שם יראה שכתבו והתנו דוקא שההדלקה הייתה לאחר הצרכה וכן הוא לשון הש"ע שאחר שצרכו והדליקו נרות משליכות לארץ וכוונתם דוקא לאחר הצרכה הוי קבלת שבת אפילו לזה"ג ולא קודם הצרכה ועיין הגהמ"י הל' חנוכה פ"ד וז"ל אמנם מהר"ם מצריך והנהיג להתנות קודם שידליק שאין מקבל שבת עד שיסיר מידו הנר שהדליק זו או עד תפילת ערבית דאל"כ שמא באיסור הוא מטלטל אחר שצריך להדליק נר של שבת וכו' הרי שדייק אחר שצריך להדליק נר של שבת דהעיקר הוא הצרכה.

ועיין ביאור הגר"א א"ח רס"ג וצ"ו הוכיח מתוספתא הנ"ל דגם בעוד המוקנה צידו אסור לטלטלו יותר ולכך אין לה לילך עם הנר ולהעמידו במקום אחר אלא משליכו לארץ וכ"ה בחי' הגרע"א ע"ש שוב ראיתי בערוך השלחן סי' רס"ג סעיף י"ד שכתב ג"כ דאותן נשים צרכו מקודם הדלקה דאלו היו מצרכות אח"כ פשיטא דיכולות לעשות מלאכה דקודם הצרכה לא הוי קבלת שבת ולפ"ז צנשים שלנו שמצרכות רק לאחר הדלקה א"כ יכולות לכבות קודם הצרכה ואח"כ יצרכו וכתב וכמדומה לי שכן המנהג ע"ש.

ודע דלכאורה נלפענ"ד להציא רא"י לרבינו הבה"ג דעם הצרכה קבל שבת ולא מהני תנאי מגמ' עירובין מ' ע"ב דמסייע ליה לר"י דכוס אומר אפילו בשוק דאלת"ה תינת עזרת ור"ה אלא יוה"כ היכי עבד אי מצריך עליה ושתי ליה כיון דאמר זמן קבלה עליה ואסיר ליה דהאמר ל"י ר' ירמיה בר אבא לרב מי צדלת וא"ל אין צדלנא לצריך

צריכה חמיר ממוציא ש"ש לצטלה, ומיהו לפענ"ד כמ"ש ובפרט אם נצרך עוד שיטת הפוסקים דס"ל ספק צרכות להקל ולצרך שנית ולכן משנה לא זזה ממקומה לפענ"ד כמ"ש והרואה עוד יוכל לומר לאחר אמירה צריך שכל"ו כמ"ש הרמ"א א"ח סי' כ"ה וק"ל.

ולאחר ^{הנראה} שרשמתי ראשי פרקים למעכ"ת צא לידי מכתב מאת ידי"כ הרה"ג וו"ח מוה"ר יואל נחום מאשינסקי שליט"א ת"ח מופלג בכולל קלאזענבורג והעיר לי על דברי מרן צבית שערים מדברי הגרע"א וליין לדברי הטור הנ"ל וט"ז ופמ"ג והוסיף לליין דהמ"ב צשער הציון אות ט"ו מיסב דברי הט"ז ובאמת נ"ע שלא הציא המ"ב דעת מרן הח"ס והגרע"א אמנם הוסיף והציא לן מה שכתב הרב בעל התניא בסידורו פי"ג סעי' ד' שכתב ג"כ להדיא דאפילו צריך צריך רחמנא לחוד לא יאמר (ודלא כהט"ז או שגרס בט"ז ולא יאמר צריך רחמנא במקום אלא יאמר) שהרי איסור צרכה לצטלה משום הזכרת ש"ש לצטלה צין שמוכיר כלשון הקודש צין צשאר לשונות עכ"ל וכתב ענה להרהר הצרכה כי צהרהור לכ"ע ליכא לא תשא כמ"ש המהר"ם שיק א"ח סי' נ"ג ובשד"ח צ' קט"ו צד"ה ולענין הרהור ועיין כף החיים סי' קס"ז אות ע' (חוץ מהפרט שושן שרצה לומר דגם ע"י הרהור שייך לא תשא) עכ"ל בקינור. ולפמ"ש הדריין לכלל דכל מקום שלא ראו האחרונים דברי הראשונים הלכה כראשונים ואמרינן אילו ראו היו חוזרים בהם והכ"נ הרי מצוה דלא הציאו דברי הרד"ז ודברי הרמב"ם הנ"ל ודברי הריטב"א אמרינן אילו ראו צודאי היו מודים להרד"ז.

וברגע נפל בלצאי מהא דאמרינן בגמ' רחמנא ליצן מהאי דעתא ואמר אדרבא רחמנא ליצן מדעתא דידך ומעולם לא שמענו שיש איסור לומר כן עכ"פ לפענ"ד יש לנהוג כהני פוסקים דכה"ג ליכא משום צרכה לצטלה, ונראה להוסיף נמי שיטת המהרש"א ודעימי' דס"ל דספק צרכות להקל היינו להקל ולחזור ולאומרם כנלפענ"ד והשם ית"ש יצילנו משגיאות ולא אכשל ח"ו דדבר הלכה ובפרט באיסור צרכלצ"ט מעתה ועד עולם.

אלו דברי אדם מיעוט לעולם החוזר בברכה ברכת צלח ורכב על דבר אמת דושה"ט ושכ"ג בלב ונפש

מנשה הקטן

סימן לא

בענין לבבות הגפרור לאחר הדלקת נרות שבת

מע"כ ש"ב מופלא ומופלג מלא פלג פרי עץ הדר צ"מ בנש"ק כו' יואל צ. איליאויטש בישיבה הקדושה קאשוי (אהל שמואל).